

Týž pád dvakrát ve větné struktuře

Protože pády vyjadřují významové role, může jít

I. o touž roli,

II. o různé role, např. ak./dat. a

III. o homonymii pádů, např. *portae* je (1), (2), (3), ((4))

Christus passus est pro vobis vobis (sic)¹ *relinquens exemplum, ut sequamini vestigia eius* 1P 2,21
:, *abyste nasledovali jeho stopy*

(IV. o pád v jednom z případů chybně rozpoznány)

V. o homonymní tvary různých slov, např. *portas* : 1), 2)

Podrobněji probereme I a II.

ad I – táž role

a) **několikanásobný větný člen** (asyndetický, tj. beze spojky); srov. Č *pomlouvají živé mrtvé* (= ž. *i m.*): paralelu mají také *volēns nōlēns* :

volněji přeložíme např. *volentem nōlentem* :

Asyndeton v textu:

Eadem mente narrat [Tacitus], quomodo Germanicus non solum hostes trucidavit,² sed etiam in mulieres infantes senes saevierit komentář k Tacitovým Annales
: *Ve stejném smyslu Tacitus vypráví, jak Germanicus nejen pobíjel nepřátele, ale vyléval si zuřivost i na*

Většinou, ne však vždy, se platnost naznačuje interpunkcí:

Vīsus, tāctus, gustus in tē fallitur Adoro te devote :

b) **!přístavek**; ve starších mluvnických pojetích tzv. přívlástek vyjádřený substantivem (to však nepokrývá všechny analogické případy); jde o **jiné pojmenování téhož**, přičemž se obě pojmenování vzájemně upřesňují:

Iēsus filius Nauē : *Jošua, syn Núnův*
in diēbus Hērōdis rēgis Iudae :
(occīdit) Og regem Basan :

a v kterémkoli jiném pádu:

Iēsū, fili Deī vīvī :
cum Zebedaeō patre eōrum :

ad II – různé role

a) **přívlástek shodný**:

non inveniam in vōbīs ūllum sapientem (Iob 17,10) :

nōs, mutuō proficientēs amōre, (...) corrōborā : *posiluj nás, kteří děláme pokroky*

b) **ablativ absolutní**: *urbe dērelictā; illīs abeuntibus* (probereme později)

c) **týž pád v různých významech**:

(viz příklad na násl. straně)

¹ Vkládá se na stěží uvěřitelná (příp. chybná) místa citovaného textu; takové *sic* má platnost *tak! ano! opravdu!*

² Vedlejší věty tu mají konj. cizího (zde Tacitova) mínění, a to konj. perf. o ději předcházejícím čas onoho *narrat*.

qua cum tota nocte abusi essent Idc 16,2 – možný postup úvahy:

1. VF je *abūsī essent*, (*ab*)*ūtor* má vazebný ablativ (*quā*) - jde o lévítovu ženu;
2. *quā* je sice vztažné, ale na začátku větného celku plní funkci navazovací: *a ji*
3. (*tōtā*) *nocte* je naprosto obvyklý ablativ časový (s předložkou *cum* by byl nevidaný);
4. pro *cum*, ač stojí mezi dvěma ablativy, zbývá role časové spojky; sečtější vidí ihned tzv. *cum historicum* s konj. plpf. *cum abusi essent*, který zde nevyjadřuje dokončenost, ale pouhou předčasnost
– tedy překlad: *a když ji celou noc zneužívali.*

d) **!doplňk:** vlastnost (funkce, stav ap.) substantiva vázaná na děj/stav slovesa (*chlapec běhal bos*,³ *zvolili ho předsedou/za předsedu*); srov. lat. označení attributem verbāle „slovesný přívlastek“, přívlastek vázaný na sloveso:

date mihi puellam hanc uxōrem
certiōrēs factī dē morte eius Rōmam properāvimus

Několik vlastností doplňku (D):

- D. má dvojí významovou a často i tvarovou vázanost: naplňuje slovesnou vazbu + nadto se váže i k řídicímu substantivu (Č *bos* k *běhal* „jak“ + k *chlapec* – shoda v rodě a pádu; L *uxōrem* k *date* „jak“ + k *puellam* (shoduje se v akuzativu sg., zde i v rodě, ale to nemusí být vždy: *date mihi servum istum rapīnam* : *dejte mi tohoto sluhu jako kořist*).
- D. může mít jako „řídicí substantivum“ i zájmeno nebo nevyjádřený podmět: *běhala jsem bosa* (říká nějaká žena/dívka).
- D. je zejména častý u sloves, která vyjadřují změnu stavu, tj. že se někdo stal ně(ja)kým; Č tu mívá instrumentál, latina pád shodný.
- D. se zhusta vyjadřuje adjektivy (např. *memor*, *dignus*), participii a gerundivem; také ovšem substantivy, zvlášť pokud vyjadřují funkci (*rēx*), stav (*hērēs*), vztah (*filius*), anebo mají vztah k nějakému ději (např. *-tor/sor III ~ -tel*).
- D. představuje sice specifické, ale přece jen okolnostní určení; z toho mnohdy vychází i čistě okolnostní překlad:

Adeste fidēlēs, laetī triumphantēs, venīte ... : (*veselí, oslavujícíe*) *s radostí a plesáním.*

Pozn. in + ak.

Ve Vulg. se najde i hebreosemitský způsob vyjádření doplňku pomocí předložky *in* v okolnostním významu: (*Fortitudo mea et laus mea Dominus: et*) *factus est mihi in salūtem* : *stal se mi spásou* (→ *mou spásou*) Ex 15,2; Ps 117,14; Is 12,2.

Někdy je namístě zvážit kromě platnosti doplňku také možnost přístavku:

in hunc mundum dēscendit ut esset Deus nōbīscum : ... ~~*aby byl Bůh s námi*~~
... ~~*aby byl jako Bůh s námi*~~
-> ... *aby byl – on, Bůh – s námi* PrecLaudDomHebdIIpa

Vyplácí se zvažovat **víc možností**, neulpět na „prvním čtení“. Např. *Antiochum filium meum rēgem dēsignāvī* teoreticky může být i ~~*Určil jsem Antiocha, svého syna, krále*~~, pokud by šlo o to, kdo ze synů bude určen k nějakému úkolu ap.; protože však v 2Mac 9,25 jde o to, že předchodí král určuje svého nástupce, patří k sobě *Antiochum filium meum* (přístavek) + (*Antiochum*) *rēgem dēsignāvī* (doplňk) : *Antiocha, svého syna, jsem určil za krále/králem.*

³ Titulek: *Mladík se omluvil za nehodu, při které opilý zabil ženu.*

Stručně, a zároveň obecně: **překlad** (jako každá komunikace) **vyžaduje**

- a) znalost jazykových prostředků;
- b) kombinační schopnosti;
- c) **důvtip** a dobrou vůli porozumět.

Exercēminī, significātiōnem nōminum formā parium pēnsantēs:

- 1** Transitus de mundo ad Patrem Iesus, in mortis suae memoriam instituit sui corporis et sanguinis sacramentum, alleluia. RespLectDomIIIP
- 2** Iste moritur robustus et sanus, dives et felix; viscera eius plena sunt adipe, et medullis ossa irrigantur; alius vero in amaritudine animae absque ullis opibus; et tamen simul in pulvere dormient, et vermes operient eos. Iob 23-25
- 3** Non doctas fabulas secuti notam fecimus vobis Domini nostri Iesu Christi virtutem et praesentiam, sed speculatores facti illius magnitudinis. LectBrevNon22.2. = 2Petr1,16
- 4** Qui olim prophetarum vaticinio in carne praedictus es nasciturus, nascentia virtutum in nos corrobora. LH preces
- 5** Posuisti me abominationem eis. Ps 87
- 6** Iunior fui, et senui, et non vidi iustum derelictum. Ps 36,25
- 7** Ipse est, qui constitutus est a Deo iudex vivorum et mortuorum. Act 10,42
- 8** Posuit immaculatam viam meam. RespLaud8.12.
- 9** Qui egredietur de utero tuo, ipsum habebis heredem. Gn 15,4 – Abraham
- 10** Fac nos hodie peccati victores. PrecesLaud FerIIOctPas
- 11** Eritis mihi in populum, et ego ero vobis in Deum. Ez 36,28
- 12** Novus Adam, in regnum mortuorum descendisti. PrecLaudSabbS
- 13** Amor coegit te tuus | mortale corpus sumere, | ut, novus Adam, redderes | quod vetus ille abstulerat. h. Auctor beate saeculi (VespICorIesu)
- 14** Dicunt infantes Domino laudem; occisi praedicant, quod vivi non poterant. Ant2Laud28.12.
- 15** Sacrificium caeleste a Christo institutum vere est hereditarium munus testamenti eius novi, quod nobis ea nocte, qua tradebatur crucifigendus, tamquam pignus suae praesentiae dereliquit. S. Gaudentius Brixienensis, AltFerVHebdIITP
- 16** Ex aqua facta vino laetantur convivae. AntBenEpiph
- 17** (Dominus) viam nobis humilitatem dedit. SAugSermo 23 A = AltDomXXIIpa
- 18 Memorēs igitur mortis et resurrēctiōnis eius, tibi, Domine, pānem vītae et calicem salutis offerimus, grātiās agentēs quia nōs dignōs habuistī astāre cōram tē et tibi ministrāre.** Prex eucharistica II